

УДК 347.4:347.12

Євген МОРШИНІН

аспірант кафедри цивільного, господарського та екологічного права, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, Україна, 49005

ORCID: 0000-0003-0154-0140

DOI: 10.32782/LST/2024-3-3

Бібліографічний опис статті: Моршинін, Є. (2024). Публічно-управлінські відносини як сфера реалізації суб'єктивних прав приватної особи. *Law. State. Technology*, 3, 14–17, doi: 10.32782/LST/2024-3-3

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ ВІДНОСИНИ ЯК СФЕРА РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ

Метою даної статті є здійснення характеристики публічно-управлінських відносин як сфери реалізації суб'єктивних прав приватної особи. Принципами публічно-управлінських відносин відокремлення: відокремлення політичних питань від здійснення адміністративних функцій держави; створення механізму соціально відповідального бізнесу; налагодження ефективних комунікативних зв'язків; сприяння зростанню рівня професіоналізму посадових осіб органів влади. Визначено, що акцентуація на будь-якому явищі через застосування категорії *public* є свідченням його важливості для громадянського суспільства. Зроблено висновок, що забезпечення правового статусу особи в публічно-управлінських правовідносинах має функціонально переслідувати мету забезпечення засад побудови держави із дотриманням принципів демократичності, прозорості, соціального захисту та економічного зростання, де інтереси уразливих груп населення пріоритетно захищаються. Підкреслено, що в межах публічно-управлінських відносин приватна особа здатна відобразити власну зацікавленість у проявах політичної активності, що є головною ознакою сформованого громадянського суспільства. Визначено, що публічно-управлінські відносини та реалізація приватного статусу особою в них визначається як відносини, на рівень задоволеності яких дуже суттєво роль відіграє громадська думка. Зроблено висновок, що в сфері публічно-управлінських відносин правовий статус приватної особи реалізується та створює умови для формування певної суспільної ідеології, громадської думки, є відображення громадської свідомості та рівня правової активності населення. Підкреслено, що реалізація правового статусу приватної особи в публічно-управлінських відносин є проявом рівня розвиненості громадянського суспільства, що відрізняє від сфери економіки та товарообігу, сфери сімейних відносин, сфери культурного розвитку.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, публічно-управлінські відносини, публічна адміністрація, правовідносини, вирішення правових спорів, захист прав, суб'єктивні права, інтерес.

Yevhen MORSHYNIN

Postgraduate Student at the Department of Civil, Economic and Environmental Law, Dnipro University of Technology, 19, Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, Ukraine, 49005

ORCID: 0000-0003-0154-0140

DOI: 10.32782/LST/2024-3-3

To cite this article: Morshynin, Ye. (2024). Publichno-upravlinski vidnosyny yak sfera realizatsii subiektyvnykh prav pryvatnoi osoby [Public administrative relations as a sphere of implementation of the subjective rights of a private person]. *Law. State. Technology*, 3, 14–17, doi: 10.32782/LST/2024-3-3

PUBLIC ADMINISTRATIVE RELATIONS AS A SPHERE OF IMPLEMENTATION OF THE SUBJECTIVE RIGHTS OF A PRIVATE PERSON

The purpose of this article is to characterize public-management relations as a sphere of realization of the subjective rights of a private person. Separation principles of public-management relations: separation of political issues from the implementation of administrative functions of the state; creation of a socially responsible business mechanism; establishment of effective communication links; promoting the growth of the level of professionalism of government officials. It was determined that the emphasis on any phenomenon through the use of the public category is evidence of its importance for civil society. It was concluded that ensuring the legal status of a person in public-administrative legal relations should functionally pursue the goal of ensuring the foundations of state building in compliance with the principles of democracy, transparency, social protection and economic growth, where the interests of vulnerable population groups

are protected as a priority. It is emphasized that within the framework of public-management relations, a private person is able to reflect his own interest in manifestations of political activity, which is the main feature of a formed civil society. It was determined that public-management relations and the realization of a private status by a person in them are defined as relations, the level of satisfaction of which public opinion plays a very significant role. It was concluded that in the field of public-management relations, the legal status of a private person is realized and creates conditions for the formation of a certain social ideology, public opinion, is a reflection of public consciousness and the level of legal activity of the population. It is emphasized that the realization of the legal status of a private person in public-management relations is a manifestation of the level of development of civil society, which distinguishes it from the sphere of economy and trade, the sphere of family relations, and the sphere of cultural development.

Key words: regulatory and legal regulation, public-management relations, public administration, legal relations, resolution of legal disputes, protection of rights, subjective rights, interest.

Актуальність проблеми. Встановлення змісту правового статусу приватної особи залежить від сфери суспільних відносин, де він реалізується.

Доволі поширеним є підхід, в межах якого відмежовуються правовий статус приватної особи, що нею реалізується : в межах майнових правовідносин та в межах управлінських правовідносин.

В межах майнових відносин особа бере участь у цивільних, господарських та підприємницьких правовідносин, що визначаються застосування принципів юридичної рівності учасників, самостійності ухвалення рішень, пов'язаних із врегулюванням інтересів особи з питань забезпечення її фізичного існування, що виникають у сфері отримання прибутку, економічного зростання тощо (Кравчук, 2017: 194). В межах майнових правовідносин приватна особа може діяти як: фізична особа-підприємець; або як фізична особа, що реалізує надані їй майнова права, поза межами господарської діяльності, що не пов'язується із прагненням отримання прибутку; або як юридична особа, що функціонує у таких організаційно-правових формах, як підприємство, виробничий кооператив, фермерське господарство та ін...

Ступінь наукової розробки проблеми. Дослідження проблематики встановлення сутності публічно-управлінських відносин було предметом наукових публікацій таких вчених, як В.Б. Авер'янов, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, Т.О. Коломоєць, Р.О. Куйбіда, М.І. Цуркан та ін. Однак спостерігається фрагментарність підходів до встановлення нормативного публічно-управлінських правовідносин як сфери реалізації суб'єктивних прав, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Метою даної статті є здійснення характеристики публічно-управлінських відносин як сфери реалізації суб'єктивних прав приватної особи.

Виклад основного матеріалу. Набуття права здійснення підприємницької діяльності і відповідно реалізація необхідного для цього обсягу правоздатності та дієздатності відбува-

ється в порядку норм актів чинного цивільного та господарського законодавства, зокрема, положень ст. 50 Цивільного кодексу України, ст. 58 Господарського кодексу України, Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV (з подальшими змінами та доповненнями) «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» та іншими нормативними вимогами.

Набуття та подальша реалізація правового статусу особи у підприємницькій діяльності не призводить до втрати нею її загального конституційно-правового статусу, який особою втрачається лише у випадку її смерті (Бутков, 2013: 70-76). Реалізація правового статусу фізичної особи-підприємця пов'язується із рядом проблем, де головною і при цьому і досі не врегульованою є проблематика визначення реалізації принципів майнової відокремленості учасників правовідносин. Так, чинним законодавством України встановлюється нормативна вимога, що майно фізичної особи-підприємця не відокремлюється від майна фізичної особи, що ускладнює відмежування реалізації нею майнових прав, так само створює нормативні перешкоди до їх належного захисту (Кравчук, 2017: 197).

Відмежування загальноправового статусу фізичної особи та правового статусу фізичної особи-підприємця за пропозицією О.О. Кравчука пов'язується із необхідністю внесення змін до чинного законодавства у частині регулювання майнових прав та інтересів таких осіб (Кравчук, 2017: 197). Зокрема, на думку вченого, вбачається за необхідне відмежувати майнові права та інтереси фізичної особи та фізичної особи-підприємця шляхом встановлення спеціальних режимів на об'єкти права власності, що їй належать (Кравчук, 2017: 197).

При цьому у чинному законодавстві України є відсутнім визначення категорії «правовий статус приватної особи», попри його багатогранність та практичну затребуваність.

Конституційно-правовий статус приватної особи відтак реалізується як в межах цивільно-правових чи господарсько-правових відносин,

що визначається майновим характером такої інституції, так і в межах публічно-управлінської сфери, які характеризують відносини, як відносини здійснення функцій держави із домінування інтересів суспільства у порівнянні із інтересом окремих його членів.

Дослідження змісту правового статусу приватної особи відтак вимагає встановлення змісту публічно-управлінських правовідносин та їх відмінностей від інших різновидів суспільних правовідносин.

Застосування категорії «публічно-управлінські» чи «публічні» правовідносини для вітчизняної юриспруденції є відносно новою категорією та має декілька підходів до її розуміння (Бубнис, 2008: 30-33).

Розуміння категорій «публічно-управлінський», «публічний» походить від давньолатинської мови, де термін «publicus» вживався у позначенні приналежності чогось до суспільства чи народу. Сучасне філологічне тлумачення терміну «публічний» виходить із застосування його перекладу як: той, що оприлюднюється; той, що доступний для широкого загалу; той, що спостерігається; той, що відкритий (Новий тлумачний словник української мови, 2024).

Доступність управлінських відносин є мірилом демократії у сучасному суспільстві, ознакою прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Саме в межах публічно-управлінських правовідносин може бути повною мірою відображено громадянське суспільство (Ващенко, 2024). В перекладі із англійської мови «public» розуміється як те, що належить суспільству, є ознакою громадськості (Стойка, 2014).

Вживаним є термін public при означенні місць загального використання (наприклад, при позначенні громадських бібліотек), а також при позначенні органів публічної влади – «public administration», «public service» тощо (Стойка, 2014).

Таким чином, звернення до походження слова «public» – публічний, свідчить про те, що його тлумачення відбувається через розуміння його як «громадський», «суспільний», «управлінський», і – як «державний», що визначається

як адміністративний орган та засади організації влади.

Принципами публічно-управлінських відносин виділяють такі, як: відокремлення політичних питань від здійснення адміністративних функцій держави; створення механізму соціально відповідального бізнесу; налагодження ефективних комунікативних зв'язків; сприяння зростанню рівня професіоналізму посадових осіб органів влади (Wilson Woodrow, 1887).

Акцентуація на будь-якому явищі через застосування категорії public є свідченням його важливості для громадянського суспільства (Тертичка, 2007).

Таким чином, забезпечення правового статусу особи в публічно-управлінських правовідносинах має функціонально переслідувати мету забезпечення засад побудови держави із дотриманням принципів демократичності, прозорості, соціального захисту та економічного зростання, де інтереси уразливих груп населення пріоритетно захищаються. Таким чином, в межах публічно-управлінських відносин приватна особа здатна відобразити власну зацікавленість у проявах політичної активності, що є головною ознакою сформованого громадянського суспільства (Оболенський, Лукін, 2013).

Варто відзначити, що публічно-управлінські відносини та реалізація приватного статусу особою в них визначається як відносини, на рівень задоволеності яких дуже суттєво роль відіграє громадська думка (Габермас, 2001). Отже, в сфері публічно-управлінських відносин правовий статус приватної особи реалізується та створює умови для формування певної суспільної ідеології, громадської думки, є відображення громадської свідомості та рівня правової активності населення (Yuliia Zaporozhchenko, Yuliia Leheza, Yuliia Volkova, Olena Pushkina, Marat Koval, 2023).

Отже, реалізація правового статусу приватної особи в публічно-управлінських відносин є проявом рівня розвиненості громадянського суспільства, що відрізняє від сфери економіки та товарообігу, сфери сімейних відносин, сфери культурного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кравчук О. О. Три види правового статусу фізичної особи. *Вісник НТУУ «КПІ». Соціологія. Право.* 2017. Випуск 1/2. С. 194–200
2. Бутков І. М. Щодо визначення поняття «правовий статус фізичної особи-підприємця». *Форум права.* 2013. №3. С. 70–76
3. Кравчук О. О. Три види правового статусу фізичної особи. *Вісник НТУУ «КПІ». Соціологія. Право.* 2017. Випуск 1/2. С. 194–200

4. Бубнис Г. Проблемы модернизации публичного (государственного) управления *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарПІ «Магістр», 2008. Вип. 2. С. 30–33.
5. Новий тлумачний словник української мови URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9>
6. Ващенко А. Громадянське суспільство та публічна сфера: контури теоретичного огляду URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EFMo2rWolF0J:https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-5/13.pdf&cd=5&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
7. Стойка Б. М. Полісемія англійського терміну public і можливі варіанти його перекладу українською мовою. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*, 2014. Вип. 692-693, 261–262
8. Wilson Woodrow The Study of Administration *Political Science Quarterly* Vol. 2, No. 2 (Jun., 1887), 2007. pp. 197–222 https://www.jstor.org/stable/2139277#metadata_info_tab_contents
9. Тертичка В. Суспільна політика: чи стала вона сферою наукового пошуку і прикладних досліджень в Україні? *Політичний менеджмент*, 1 (22), 10–23.
10. Оболенський О., Лукін С. Публічне управління: публічна сфера, публічне право і публічна політика – співвідношення понять. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 2013. вип. 2, 3–11.
11. Габермас Ю. *Структурні перетворення у сфері відкритості. Дослідження категорії громадянське суспільство*. Львів: Літопис, 2001. 19, 318.
12. Yuliia Zaporozhchenko, Yuliia Leheza, Yuliia Volkova, Olena Pushkina, Marat Koval. Human Rights and Features of their Protection in Conditions of War: International Legal Standards, Administrative, Constitutional and Criminal Aspects. *Khazanah Hukum*. 2023. Vol.5 №3. P. 245–252.

REFERENCES:

1. Kravchuk, O. O. (2017). Try vydy pravovoho statusu fizychnoi osoby [Three types of legal status of an individual]. *Visnyk NTUU «KPI». Sotsiologhiia. Pravo. Vypusk 1/2*. S. 194–200 [in Ukrainian]
2. Butkov, I. M. (2013). Shchodo vyznachennia poniattia «pravovyi status fizychnoi osoby-pidpriiemtsia» [Regarding the definition of the concept of "legal status of a natural person-entrepreneur"]. *Forum prava*. №3. S. 70–76 [in Ukrainian]
3. Kravchuk, O. O. (2017). Try vydy pravovoho statusu fizychnoi osoby [Three types of legal status of an individual]. *Visnyk NTUU «KPI». Sotsiologhiia. Pravo. Vypusk 1/2*. S. 194–200 [in Ukrainian]
4. Bubnys, H. (2008). Problemy modernyzatsyy publychnoho (hosudarstvennoho) upravleniia. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Problems of modernization of public (government) administration. Theory and practice of public administration]: zб. nauk. pr. Kh.: Vyd-vo KharPI «Mahistr». Vyp. 2. S. 30–33. [in Ukrainian]
5. Novyitlumachnyslovnykukrainskoimovy. [New explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved from: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9> [in Ukrainian]
6. Vashchenko, A. Hromadianske suspilstvo ta publiczna sfera: kontury teoretychnoho ohliadu. [Civil society and the public sphere: outlines of a theoretical review] Retrieved from: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EFMo2rWolF0J:https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-5/13.pdf&cd=5&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> [in Ukrainian]
7. Stoika, B. M. (2014). Polisemiia anhliiskoho terminu public i mozhlyvi varianty yoho perekladu ukrainskoiu movoiu [Polysemy of the English term public and possible variants of its translation into Ukrainian language]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Hermanska filologhiia*, Vyp. 692-693, 261–262 [in Ukrainian]
8. Wilson Woodrow The Study of Administration *Political Science Quarterly* Vol. 2, No. 2 (Jun., 1887), pp. 197–222 Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/2139277#metadata_info_tab_contents [in English]
9. Tertychka, V. (2007). Suspilna polityka: chy stala vona sferoiu naukovooho poshuku i prykladnykh doslidzhen v Ukraini? [Public policy: has it become a field of scientific research and applied research in Ukraine?] *Politychnyi menedzhment*, 1 (22), 10–23. [in Ukrainian]
10. Obolenskyi, O., Lukin, S. (2013). Publichne upravlinnia: publiczna sfera, publichne pravo i publiczna polityka – spivvidnoshennia poniat [ublic administration: public sphere, public law and public policy – the relationship of concepts]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, vyp. 2, 3–11. [in Ukrainian]
11. Habermas, Yu. (2001). Strukturni peretvorennia u sferi vidkrytosti. Doslidzhennia katehorii hromadianske suspilstvo [Structural transformations in the field of openness. Research of the civil society category]. Lviv: Litopys, 19, 318. [in English]
12. Yuliia Zaporozhchenko, Yuliia Leheza, Yuliia Volkova, Olena Pushkina, Marat Koval. (2023). Human Rights and Features of their Protection in Conditions of War: International Legal Standards, Administrative, Constitutional and Criminal Aspects. *Khazanah Hukum*. Vol.5 №3. P. 245–252. [in English]